

Toivo ja sivistys – Kasvatuksen historian päivät Jyväskylässä 7.–8.6.2010

Matti Rautiainen

Kesäkuun perinteinen kasvatuksen historian harrastajien ja tutkijoiden tapaaminen järjestettiin nyt kuudetta kertaa. Järjestämisestä päävastuun kantoivat Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos yhdessä historian ja etnologian laitoksen sekä Kasvatuksen historian verkoston kanssa. Kasvatuksen historian päivät olivat samalla osa Jyväskylän yliopiston *Uno Cygnaeus 200 vuotta* -juhlavuoden tapahtumia.

Uno Cygnaeus – tutkimuksen kestopuosikki

Jyväskylän seminaarin historian ja Cygnaeuksen pariin mentiin yliopiston vararehtori Helena Rasku-Puttosen tervetuliaissanojen jälkeen kolmen näkökulman myötä. Ensinnä akatemiantutkija Heli Valtonen valotti Jyväskylän seminaarin alkuaikojen ristiriitoja, joihin myös Cygnaeuksella oli osuutensa. Seminaariin rakentui varhaisessa vaiheessa vahva kollegiaalisuus opettajakunnan keskuuteen: asioista haluttiin keskustella ja myös päättää yhdessä. Cygnaeuksen hallintotapa oli kuitenkin johtajavaltainen, eivätkä hänen ajatuksensa aina sopineet yksiin kollegiaalisuutta edustavien miesopettajien kanssa.

Katri-Helena Rautiainen ja Vesa Keskitalo puolestaan tarkastelivat Cygnaeusta suhteessa seminaarin pedagogiseen kehitystyöhön. Cygnaeuksella oli merkittävä rooli sekä musiikkikasvatuksen että liikuntakasvatuksen alkuun saattamisessa, vaikka itse perustyön tekivätkin alojensa ensimmäiset lehtorit, Karl Gustaf Göös liikunnassa ja Erik Hagfors musiikissa.

Luentojen jälkeen siirryttiin esitelmien pariin kolmeen teemaryhmään: Opetus ja koulutus, Kasvatus, koti ja yhteiskunta sekä Kasvatusfilosofia. Kahdestakymmenestäviidestä esitelmästä viisi käsitteli Cygnaeusta ja hänen ajatteluaan ja pedagogista kehittämistyötä. Tämän lisäksi häntä sivuttiin useassa esitelmässä. Juhlavuosi luonnollisesti nostaa esiin Cygnaeukseen kohdistuvan tutkimuksen ja osoittaa sen, että Cygnaeus kiinnostaa edelleen ja hänessä myös riittää tutkittavaa. Toisaalta sijaa tulisi antaa myös muille aikakauden keskustelijoille. Heidän myötään myös Cygnaeukseen voitaisiin saada tuoretta, ehkä kriittisempääkin näkökulmaa.

Laaja skaala – kenties liiankin laaja?

Niin ajallisesti kuin teemallisesti päivillä oli runsas kirjo. Sekä 1800- että 1900-lukujen esitelmiä oli useita, ja myös nykyisyyteen haettiin perspektiiviä lähihistorian analyysillä. Yksi kiinnostavimmista hankkeista on Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen tutkimusprojekti, jossa analysoidaan akateemisen opettajankoulutuksen lähihistoriaa 1970-luvun lopulta tähän päivään. Päivillä oli tarjolla analyysi opetusharjoittelujen kehityksestä, jossa hyvin selkeästi kulminoituu lähivuosisikymmenten muutos ja siihen liittyneet ratkaisut muun muassa suhteessa opettajankoulutuksen ikäikäiseen peruskysymykseen – teoriaa vai käytäntöä?

Vaikka esitelmien laaja skaala osoittaa kasvatuksen historiaan kohdistettua kiinnostusta,

se kuvaa myös sen hajanaisuutta. Vakaamman tulevaisuuden kannalta tutkimusryhmien aikaansaaminen olisi tärkeää. Tämä on luonnollisesti vaikeaa alalla, josta puuttuu professuuri, mutta onneksi kasvatuksen historiasta kiinnostuneita professoreja sentään löytyy.

Päivillä pureuduttiin laajalti kysymyksiin, jotka puhututtavat nykyajassa. Sijansa saivat niin luokka-ajattelu, sukupuoli kuin koulutuksen suhde uusliberalismiin. Ainoa irtiotto vanhaan, 1800-lukua edeltäneeseen aikaan oli kasvatustilafilosofian ryhmässä, kun Vesa Hirvonen esitelmöi lapsista myöhäiskeskiajan filosofiassa ja teologiassa. Kasvatustilafilosofian teemaryhmä oli nyt toista kertaa kasvatuksen historian päivillä. Toivottavasti tämä yhteistyö jatkuu myös tulevaisuudessa.

Toivoa tulevaisuuteen

Toisen päivän päätteeksi Olli-Pekka Moisio lähestyi toivon käsitettä Ernst Blochin ajattelusta käsin luennossaan *Onko meillä tänään enää syytä toivoon?* Esitelmä kirvoitti pitkän keskustelun, jonka lopuksi vielä pohdittiin yhdessä Kasvatuksen historian verkoston kuin *Kasvatus ja Aika* -lehden tulevaisuuden näkymiä. Loppukeskustelussa oltiin tyytyväisiä, että niin kasvatuksen historian päivät kuin *Kasvatus ja Aika* ovat vakiinnuttaneet paikkansa ja samalla myös houkutelleet lisää tutkijoita kasvatuksen historian pariin. Opinnäytteiden tekijöitä alalla on kuitenkin liian vähän, ja heidän rekrytoimiseen voisi auttaa, että ohjaajat muodostaisivat tiiviimmän verkoston keskenään. Ylipäätään kaikki uudet ideat ja toimijat toivotettiin yksissä suin tervetulleiksi.

Alustavasti on sovittu, että seuraavat päivät olisivat Raumalla, mutta sitä ennen on syytä vielä tulla käymään Jyväskylässä. Lokakuussa Jyväskylässä järjestetään Historian tutkimuksen päivät 21.–23.10.2010, jossa kokoontuu myös kasvatuksen historian teemaryhmä.

Kirjoittaja toimii Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen lehtorina